ind oarecum să indice tendinţa şi sufletul gazetei sale, pe care eră să o înceapă[1].

XI.

Kičera şi Minčol.

Studiind urmele şi rosturile «Vlachilor» din Nordul foastei Ungarii, îñ comitatele Sáros şi Árva, am găsit de două ori denumirea de Kičera pentru munte în Arva; odată pe cea de Minčol în Árva şi Trencsén[2]. Mai este de relevat că unul din cei mai înalţi munţi în colţul sud-estic al Arvei se numeşte până în ziua de azi: Osobita[3].

Dr. Bitay Árpád.

XII.

Notă la pag. 373.

G. Giuglea derivă cuvântul *buiestru* din **bojester*, respingând etimologia mea **ambulester*. Etimologia sa e foarte ingenioasă şi ademenitoare, mai ales în urma addendei de la pag. 401, prin care şi faptul real vine în sprijinul ei[4]. Dacă totuşi ţin mai departe la etimologia mea, nu este pentrucă n'am tăria să mă despart de-o explicare ce mi-a procurat in momentul găsirii o mare bucurie, ci pentrucă ea mi se pare că are avantajul că incadrează cuvântul românesc în însaşi familia termenilor romanici care exprimă aceeaşi noţiune şi pentrucă şi în alte limbi (d. ex. în germ. *Pass*, *Passgang*) numirea buiestrului se dă după păşirea caracteristică cu piciorul dinainte şi dinapoi de-odată (ca la cămilă, urs, elefant), care se aseamănă cu pasul sau umbletul omului. Termenul *boja*, pe care la noi nu-l mai regăsim în nici o altă formă, este răspândit în Romania apu-

[1] V. A. Brückner, *Geschichte der russischen Literatur*, Leipzig, 1905. Mai ales p. 223 ş. u. Brückner însă nu vorbeşte despre foi. Fişa pe care îmi însemnasem notiţa aceasta s'a pierdut, aşa că nu-s în stare a da amănunte mai precise. Însă cred că cercetarea izvoarelor ruseşti mi-ar întări părerea.

Pentru Bulgarin v. şi *Geschichte der polnischen Literatur* de acelaşi, p. 571.

[2] Aşadar este de lăţit teritoriul de întâlnire al termenului «Chicera şi Minčol» zugrăvit de dl N. Drăganu în *Dacoromania*, I, pp. 117—120.

[3] V. şi în *Az Osztrák-Magyar Monarchia Képben és Irásban* XV, Magyarország V, pp. 366—8.

[4] Lipsindu-ne posibilitatea de comparare cu alte exemple, nu ştim care e desvoltarea lui *je* după vocală. Nici *trajecta* > *treaptă*, în care *j* pare a fi numai grafic, nu poate fi citat împotriva etimologiei, nici *ejecto* > *aiept* în favorul ei, căci avem şi *jectare* > *ieptă*, deci *j* nu poate fi consi lerat intervocalic, ci iniţial.

BDD-A14666 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:58)

seană, dar cu înţelesul de „călău“ şi „fiare“ şi nu apare în nici o limbă romanică în legătură cu calul şi cu dresarea lui. Giuglea, într'o lucrare întitulată „Cuvinte şi lucruri“, trebuiă, cred, să ne arăte că „lucrul“ — piedeca — este un fapt atât de caracteristic pentru dresarea cailor să umble în buiestru, încât şi în alte limbi se observă legătura între el şi „cuvânt“.

Ceea ce-l face pe Giuglea, să respingă etimologia mea sânt următoarele consideraţiuni: 1. Sufixul *-ester* este denominal, nu deverbal. Acest lucru îl relev şi eu în *Conv. lit.* XLVI. p. 140 şi cred că trebue să plecăm de la substantivul postverbal *ambulum,* păstrat în franc. *amble* etc. Dar tot acolo mai arătam că posibilă ar fi şi legarea lui *-ester* de o tulpină deverbală, întărind această aserţiune cu o observaţie de ordin general, care, în timpul din urmă a fost făcută şi de Gamillscheg (cf. mai departe, recensia la studiul acestuia). — 2. *r* din forma **îmburestru* n'a putut amuţi prin disimilare. Stăruesc a crede că o astfel de disimilare totală e posibilă şi între vocale, precum arată exemplele citate de mine în ZRPh. XXXI 618. De altfel această disimilare nici nu e necesară, căci în *Dicţionarul Academiei,* am admis, cu A. Zauner, desvoltarea din *ambulĕster*[1], — prin stadiile *-l'estru* > *-iestru.* — 3. Giuglea crede că *buiestru* e forma originală şi *în buiestru* cea mai nouă (ca „în galop“, „în pas“ etc.), iar nu că *îmbuiestru* a fost despărţit ulterior în *în* + *buiestru,* cum admiteam eu. Cine mai poate azi hotărî care din noi are dreptate? — 4. Nu poate admite ca în *ambulo* să avem *u* sincopat (*amblo* > *umblu* şi chiar *umblet* = buiestru), iar în *ambulester* să avem *u* menţinut.

Acesta e singurul argument, care, la aparenţă cel puţin, este hotărîtor. Dar mi se pare că în cercetările noastre etimologice am ajuns astăzi să ne întrebăm, înainte de a respinge o etimologie care de altfel e convingătoare, dacă nu e greşit oare punctul de vedere aprioristic, că sincoparea lui *u* în sufixul *ulus,* constatată în *amblare,* trebuiă să se producă şi în **amblester?*

Mărturisesc, că numai prilejul de a-mi expune părerea în chestiunea aceasta m'a îndemnat să scriu această notă, care

[1] Presupusesem un *-ester* cu *e* închis din cauza lui *pedester,* care în românește a dat *pedestru,* iar nu **pezestru.* Cred însă acum că trebue să plecăm, ca în celelalte limbi romanice, de la *ĕster,* iar în *pedester* să explicăm neregularitatea sau printr'o disimilare a lui *ĕ* — *ĕ* sau mai degrabă a lui *p'* — *d'*, ca în *v'ecl'u* > *vecl'u* şi arom. *aluġescu* „iubesc“ < *l'ub'-*.

BDD-A14666 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:58

n'ar aduce nici un folos, dacă ar servì numai spre apărarea unei etimologii respinse — etimologiile bune se selecţionează de sine – dar care poate fi o contribuţie folositoare când caută să elucideze o chestiune principiară.

Cu cât observ mai mult limba vie care se vorbeşte în jurul meu, cu atât îmi dau seama tot mai des că în graiul nostru întrebuinţăm o mulţime de forme duble. Numărul acestora sporeşte în graiul comun, care e rezultanta atâtor graiuri individuale. Rostiri ca *soarle, fratle, iepurle* alături de *soarele, fratele, iepurele,* pe care le credeam individuale (cf. acest buletin p. 82 nota), le aud, de când am devenit atent asupra lor, la foarte mulţi din cunoscuţii miei. Ele par a fi formele rostirei allegro la mulţi Români de astăzi. Este dar sigur că pot există în acelaşi timp două forme ale aceluiaşi cuvânt (bunăoară sincopată şi nesincopată), fără ca să ne supere şi chiar fără să le observăm. Dar în graiul comun aceste forme duble pot să fie şi formele a două clase sociale deosebite. Acesta pare a fi fost cazul cu derivatele în *-ulus* în limba latină: poporul întrebuinţă formele sincopate (pătrunse din vorbirea allegro), clasele culte cele nesincopate (menţinute de tradiţia literară); în limba comună, din care s'au desvoltat limbile romanice, s'au fixat forme sincopate la unele cuvinte (probabil la cele mai „populare"), nesincopate la altele, sau se menţineau forme sincopate şi nesincopate simultan la a treia categorie. Numai în felul acesta îmi pot explică de ce, în limba română bunăoară, avem forme care derivă din *-lu* şi altele care derivă din *-ulu,* fără ca natura consonantei precedente sau altă cauză fiziologică să fi condiţionat acest dublu tratament al sufixului (cf. articolul mieu de începător în *Conv. lit.* XXXIII (1895) p. 644—656).

Cu altă ocazie am arătat că în limba română s'a moştenit acelaşi cuvânt latin în ambele forme: *stabulum* > *staur*[1] şi *stăblum* > *staul,* căutând să demonstrez, în legătură şi cu alte fenomene de acest soiu, că în latina de est existau astfel de dublete, explicabile din menţinerea rostirei populare alături de

[1] Cu totul neconvingătoare e explicarea pe care o dă Densusianu (*Ţara Haţegului* p. 39) formei *staur:* în *staul, l* a fost despărţit ca articol, dând naştere unei forme *stau,* cu pluralul *stauri,* de unde noul singular *staur.* Mai degrabă vom admite că de la pluralul lui *staur*: *staure,* pe când se zicea încă şi *trupure* etc., s'a refăcut singularul nou *stau* (dacă aceasta nu va fi cumva rezultatul fonetic al rostirei *staul* cu *l* velar labializat în urmă)

BDD-A14666 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:58

cea literară (*Zur Rekonstruktion des Urrumänischen* p. 70). S'ar puteà ca *staul* să fie, într'adevăr, forma ce continuă rostirea populară a ţăranului care-şi aveà în gospodărie, *stablum*-ul său, iar *staur* să se fi păstrat în graiul veteranilor, care continuau în graiul lor termenul oficial *stabulum*, întrebuinţat în cazărmi. Tot astfel, alături de *amblare*, unul dintre cele mai populare cuvinte ale limbei, poate să se fi continuat rostirea *ambulum* în limbajul militar şi al cercurilor sociale suprapuse, care făceau echitaţie şi care vor fi ţinut să aibă cai buiestraşi, întocmai precum în evul de mijloc erau dresaţi ca buiestraşi caii care purtau pe castelane şi pe prelaţi (*haquenées* şi *palefrois*, cf. *Grande Encyclopédie* s. „amble").

S. Puşcariu.

RECENSII.

A. Meillet, *Linguistique historique et Linguistique générale*. Paris, Champion, 1921. (Vol. VIII din „Collection linguistique publiée par la Société de Linguistique de Paris"). Pp. VIII + 334.

A. Meillet e unul dintre cei ce cred că studiile asupra limbei omeneşti nu formează apanajul câtorva specialişti, ci ele pot şi trebue să intereseze pe orice om cult. Din lucrarea de amănunt pe care savantul o face în camera sa de lucru, se desprind adevăruri de ordin general şi probleme ce merită a fi cunoscute de oricine meditează, fie şi numai ca amator, asupra admirabilului mecanism al graiului omenesc. Învăţaţii, întrebuinţând acel aparat de termeni tehnici şi acele scurtări „savante" care trebuiau să înfricoşeze pe orice nespecialist, s'au izolat în mod vinovat de publicul mare, stârpind în el interesul înnăscut pentru tainele ce stăpânesc graiul omenesc.

Spre a restabili acest contact, Meillet a publicat prin diferite reviste mari o serie de studii lingvistice, căutând să pună pe cetitori în curent cu chestiunile care preocupă mai ales pe învăţaţii timpului. O face cu admirabilul său dar de expunere şi cu acea claritate de stil, caracteristică Francezului, care pare a nu cunoaşte greutăţi de învins în exprimarea celor mai adânci şi mai subtile gânduri. Tipărind acum în volum diferitele articole de reviste, la care adaugă câteva nouă, autorul ne-a dat una din cele mai frumoase cărţi de lingvistică pe care mi-a fost dat să le citesc. Orice cetitor cult va găsi în ea pagini ce-l vor interesà. Ea va servì însă în deosebi ca o orientare sănătoasă celor ce, ca profesori în şcoalele secundare, continuă a face din studiul limbilor unul din cele mai aride obiecte de învăţământ,

BDD-A14666 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:58